משנה · אחרונים · עיקר תוספות יום טוב · סדר טהרות

עיקר תוספות יום טוב על משנה טהרות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

עיקר תוספות יום טוב על משנה טהרות

משולם בן יואל כץ, רבי יום טוב ליפמן הלר הלוי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/עיקר-תוספות-יום-טוב-על-משנה-טהרות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 5
משנה ג 5
משנה ח 5
משנה ט 6
פרק ב 6
משנה א 6
משנה ב 6
משנה ד 7
משנה ו 7
משנה ז 7
משנה ח 7
פרק ג 7
משנה ג 7
משנה ד 7
משנה ה 8
משנה ו 8
משנה ז 8
משנה ח 8
פרק ד 8
משנה א 8
משנה ב 8
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ו 9
משנה ז 9
משנה ח 10
משנה י 10
משנה יא 10
משנה יב 10
פרק ה 10
משנה א 10
משנה ב 10
משנה ג 10
משנה ד 11
משנה ה 11
משנה ז 11
משנה ח 11
פרק ו 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ד 12
משנה ו 12
משנה ז 12
משנה ט 12
פרק ז 12
משנה א 12
משנה ד 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ז 13
משנה ח 13
משנה ט 13
פרק ח 14
משנה א 14
משנה ג 14
משנה ד 14
משנה ו 14
משנה ח 14

משנה ט 14
פרק ט 15
משנה א 15
משנה ב 15
משנה ג 15
משנה ד 15
משנה ה 15
משנה ו 15
משנה ז 15
משנה ח 16
משנה ט 16
פרק י 16
משנה א 16
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ה 17
משנה ו 17
משנה ז 17
משנה ח 17

פרק א

משנה א

א **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר**. וּמְנָינָא לְמַעוֹטֵי רָאשֵׁי אֲגַפִּים וְרֹאשׁ הַזָּנָב. וְהֵינוּ לְרַבִּי מֵאִיר, דְּלְרַבִּי יוֹסֵי אִיתְנְהוּ חֲמִשָּׁה עָשָׂר. וּלְרַבִּי יְהוּדָה לֵיתְנְהוּ אֶלָּא שְׁנֵים עָשָׂר:

ב הֵינוּ לְטֻמְאַת אֳכָלִין, אֲבָל לְטַמֵּא בְּבֵית הַבְּלִיעָה אֵין צָרִיךְ מַחֲשָׁבָה, שֶׁלֹּא מָצִינוּ שׁוּם טֻמְאָה חֲמוּרָה שֶׁצְּרִיכָה הֶכְשֵׁר, וּלְפִיכָךְ דִּין הוּא שֶׁלֹּא תְּהֵא צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה, אֲבָל טֻמְאָה קַלָּה וְהִיא טֻמְאַת אֳכָלִין וּמַשְׁקִים, אַף עַל פִּי שֶׁזּוֹ אֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר, הֲרֵי כָּל אֳכָלִין צְרִיכִין הֶכְשֵׁר וּצְרִיכִין מַחֲשָׁבָה, הִלְכָךְ אַף זוֹ לְטַמֵּא טֻמְאָה קַלָּה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה הֶכְשֵׁר צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה. גְּמָרָא:

ג **וּמְטַמְּאָה כוּ**'. צָרִיךְ עִיּוּן, דְּלֹא תְּנַן נַמִּי וְכַחֲצִי פְּרָס לִפְסֹל הַגְּוִיָּה, כִּדְלִקַּמָּן מִשְׁנָה ג'. וּבְפֶרֶק ד' דְּמְעִילָה מִשְׁנָה ה' תְּנַן כָּל הָאֳכָלִין מִצְטָרְפִין לִפְסֹל אֶת הַגְּוִיָּה:

ד וְכֵן לְהִצְטָרֵף לְפָחוֹת מִכַּבֵּיצָה אֳכָלִים לְקַבֵּל טֻמְאָה, דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כַּבֵּיצָה לְשִׁיטַת הָרַ"ב:

ה דַּהֲווֹי לֵיהּ לְמִכְתַּב וְהָאִישׁ, אֶלָּא לוֹמַר שֶׁבְּבֵית הַנֶּפֶשׁ מְטַמְּאָה. תּוֹרַת כֹּהֲנִים. וְעַיֵּן בְּהָרַ"ב פֶּרֶק ה' דְּזָבִים מִשְׁנָה ט':

ו דְּכְתִיב וְטָמֵא עַד הָעֶרֶב וְטָהֵר:

ז בִּשְׁבוּעוֹת דַּף ז'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ח צָרִיךְ עִיּוּן, דִּבְגְמָרָא מַסִּיק דְּצָרִיךְ כַּזַּיִת אֶלָּא דְּגִידִים וַעֲצָמוֹת מִצְטָרְפִים לְמַשֶּׁהוּ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ, דְּוַדַּאי דְּאֵין אֳכִילָה פָּחוֹת מִכַּזַּיִת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ט וְאַף עַל גַּב דִּבְחַלִּין פֶּרֶק ד' מִשְׁנָה ד' מַשְׁמַע דְּאֵין צָרִיךְ קְרָא, לְתַנָּא דִּבְרַיְתָא צָרִיךְ קְרָא:

משנה ב

י **הַכְּנָפַיִם כוּ**'. הַנּוֹצָה הַדַּקָּה מֵהֶם. הָרַמְבַּ"ם:

יא תֵּימַהּ, הָא לְעֵיל תְּנַן שֶׁאֵין צָרִיךְ הֶכְשֵׁר מַיִם וְלֹא הֶכְשֵׁר שֶׁרֶץ. וְהָרַמְבַּ"ם לֹא כָּתַב שֶׁרֶץ:

יב וְהָרַמְבַּ"ם פֵּרֵשׁ, לְהַשְׁלִים כַּזַּיִת, אִם בָּלַע כַּזַּיִת בָּשָׂר עִם הַנּוֹצָה:

משנה ג

יג וְרַשְׁ"י סוֹבֵר שְׁתֵּי בֵּיצִים:

יד רוֹצֶה לוֹמַר דְּהָא דְּמְטַמְּאָה אָדָם אֵינָהּ מְדְאוֹרַיְתָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו לֵיכָּא מַאן דְּפָלֵיג, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת ח':

טז דְּאֵבֶר מִן הַחַי אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּטָהוֹרִים. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

יז וְהַדִּבּוּר פֹּה בְּאֳכָלִין שֶׁל תְּרוּמָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ט

יח **טוֹפֵחַ**. וַאֲפִלּוּ שֶׁלֹּא לְהַטְפִּיחַ. וְלֹא דְּמֵי לְהָא דִּתְנַן בְּסוֹף פֶּרֶק ח' מַשְׁקֶה טוֹפֵחַ אֵינוֹ חִבּוּר לֹא לְטַמְּאָה וְלֹא לְטָהֳרָה. אִי נַמִּי, טוֹפֵחַ דְּמַתְנִיתִין לָאו דַּוְקָא. הָר"ש:

פרק ב

משנה א

א דְּאִי בְּהֶכְשֵׁר, אִם כֵּן מִכִּי נְתָנַתּוּ בַּקְּדֵרָה טִמְּאַתּוּ. הָר"ש:

ב שֶׁסְּתָם יָדַיִם שְׁנִיּוֹת הֵן. הָר"ש. אֲבָל בְּסֵיפָא תְּנֵי בְּהֶדְיָא בְּיָדַיִם מְסֹאָבוֹת, דְּלֹא תֵּימָא מִשּׁוּם טְבוּל יוֹם לְחוּד קָתָנֵי, קָא מַשְׁמַע לָן דִּמְסֹאָבוֹת וּמִשּׁוּם שְׁתֵּי טֻמְאוֹת דְּאִית בָּהּ. נִרְאֶה לִי:

ג דִּלְמַשְׁקִין אֵין שִׁעוּר. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ד **טָמֵא כו'**. וְקָשֶׁה, דְּלֹא תְּנֵי הָכָא חָזַר לַקְּדֵרָה מַה דִּינוֹ. וְנִרְאֶה לִי, כֵּיוָן דְּעֵרֶב וְתָנֵי בֵּין נָגְעָה בְּמָקוֹם הַנָּגוּב וּבֵין בְּמָקוֹם הַמַּשְׁקֶה, הִלְכָךְ לֹא תְּנֵי חָזַר כו', דְּעַל כָּרְחָךְ אֵינוֹ מְטַמֵּא אֶת הַכֹּל כְּשֶׁחָזַר אֶלָּא אִם כֵּן נָגְעָה בְּמָקוֹם הַמַּשְׁקֶה אוֹ בְּכַבֵּיצָה וַאֲפִלּוּ נָגוּב, אֲבָל בְּפָחוֹת מִכַּבֵּיצָה וְנָגוּב לֹא מַהֲנֵי הַחֲזָרָה כְּלָל, וְכֵיוָן דְּלֹא מָצֵי קָתָנֵי סְתָמָא חָזַר, לֹא חָשׁ לְהַאֲרִיךְ וּלְחַלֵּק:

ה הָר"ש. וּכְלוֹמַר לְאַשְׁמְעִינַן דְּאַף עַל גַּב דְּיֵשׁ בָּהּ שְׁתֵּי טֻמְאוֹת, אֲפִלּוּ הָכִי הַקְּדֵרָה טְהוֹרָה:

ו מִלְּשׁוֹן מְסַלֵּק אֶת הַטַּבְלָה כֻּלָּהּ וּמְנַעֲרָהּ. וּלְלִישָׁנָא אַחֲרִינָא הוּא מִלְּשׁוֹן נְעָר וְכִסָּה. הָר"ש:

משנה ב

ז **הָאוֹכֵל כו'**. שֶׁמָּצִינוּ אוֹכֵל חָמוּר מִן הַמַּאֲכָל, דִּנְבֵלַת עוֹף טָהוֹר לֹא מְטַמֵּא בַּחוּץ, וְאִלּוּ אֳכָלָהּ מְטַמֵּא בְּגָדִים, וְאָנוּ אֵיךְ לֹא נַעֲשֶׂה אוֹכֵל כַּמַּאֲכָל. גְּמָרָא. וְאַף עַל גַּב דְּמִטַּעַם הַגְּזֵרָה דִּזְמָנִין אָכִיל כו' אֲפִלּוּ אִי נַעֲשֶׂה שֵׁנִי סַגִּי, דְּהָא עוֹשֶׂה מַשְׁקִים תְּחִלָּה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַשְׁוֶה מִדּוֹתָיו לַעֲשׂוֹת אוֹכֵל כַּמַּאֲכָל לְגַמְרֵי. תּוֹסְפוֹת. וְכֵן נַמִּי בְּאוֹכֵל שְׁלִישִׁי לֹא שָׁיְכָא הַךְ גְּזֵרָה, דְּאֵין שְׁלִישִׁי עוֹשֶׂה רְבִיעִי בַּתְּרוּמָה, לֹא חִלְקוּ חֲכָמִים בָּאֳכָלִין. הָר"ש:

ח וְאַף עַל גַּב דְּלִטַעֲמָא דִּזְמָנִין כו' סַגִּי בְּכַבֵּיצָה, שֶׁמָּא אֵין רְגִילוּת שֶׁיְּהֵא אָדָם צָמֵא עַד דְּאָכִיל לֵיהּ כַּחֲצִי פְּרָס. הָר"ש:

ט וְאִם תֹּאמַר, לֵימָא מִשּׁוּם זְמָנִין דְּאָכִיל כו', וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּאִי לָאו דְּאַשְׁכְּחַן הָכִי בְּעָלְמָא, לֵית לָן לְמִגְזַר, דִּלְהָוֵי כְּחוֹכָא וְאִטְלוּלָא. תּוֹסְפוֹת:

י דְּטָהֳרַת תְּרוּמָה טֻמְאָה הִיא אֵצֶל קֹדֶשׁ, וְחִישִׁינַן שֶׁמָּא רִאשׁוֹן הוּא וְעוֹשֶׂה שֵׁנִי. רַשְׁ"י. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יא צָרִיךְ לוֹמַר וְהָכִי מוֹכִיחַ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

יב **וּמְטַמְּאִים**. לַשְּׁלִישִׁי בַּקֹּדֶשׁ:

יג **נֶאֱכָל כו'**. וְאֵין לִתְמֹהַּ אֵיךְ נֶאֱכָלֶת הַתְּרוּמָה כֵּיוָן דְּטָמְאָה הִיא, מֵאַחַר דְּבַתְּרוּמָה אֵין בָּהּ רְבִיעִי לֵיכָּא אִסּוּרָא. וְכֵן בְּמַשְׁנָה ה' לְעִנְיַן חֲמִישִׁי בַּקֹּדֶשׁ. הָרַ"שׁ וְתוֹסָפוֹת:

משנה ו

יד דְּבִגְדֵי אוֹכְלֵי תְּרוּמָה מִדְּרָס לַקֹּדֶשׁ, אֲבָל לֹא נוּכַל לַחֲשֹׁב אֳכָלִין לְאָב לֹא מִדְּבְרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵיהֶם, כִּי אִם כְּנִטְמְאוּ בְּשֶׁרֶץ שֶׁיִּהְיוּ רִאשׁוֹן. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

טו אוֹ עַל טָהֳרַת הַקֹּדֶשׁ. הָרַ"שׁ. וְלִכְאוֹרָה שֶׁבְּכָנוָּתָה הִשְׁמִיטוֹ הָרַ"ב, כְּדֵי לְפָרֵשׁ מַתְנִיתִין דְּהָכָא דְּסָבְרָה נַמִּי דְּאֵין חֻלִּין נִתְפָּסִים בִּקְדֻשַּׁת הַקֹּדֶשׁ. וְקָשֶׁה, דִּבְמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן מְפָרֵשׁ לְמַתְנִיתִין דְּהָכָא אִפְּכָא:

משנה ח

טז דְּבָטְלָה דַּעְתּוֹ. הָרַ"שׁ. [וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר דְּעַל כָּל פָּנִים לְדִין תְּרוּמָה לֹא בָּטְלָה דַּעְתּוֹ. וְשָׁלֹשׁ מַחֲלוֹקוֹת בַּדָּבָר. הָרֹא"שׁ. תּוֹסָפוֹת חֲדָשִׁים]:

יז בְּמַגָּע וְכֵן הָאוֹכְלוֹ לֹא נִפְסַל גּוּפוֹ. וְזֶהוּ כַּוָּנַת הָרַ"ב סוֹף פֶּרֶק ב' דַּחֲגִיגָה שֶׁאֵינוֹ כְּקֹדֶשׁ לְכָל הַדְּבָרִים:

יח קְדֻשַּׁת הַגּוּף כְּגוֹן קָרְבָּן וְחַלּוֹת תּוֹדָה וּמְנָחוֹת שֶׁקְּדְשׁוּ בִּכְלִי. רַשְׁ"י:

פרק ג

משנה ג

א **טְמֵא מֵת**. וְהוּא הַדִּין לִטְמֵא שֶׁרֶץ וְכָל טְמֵאֵי מַגָּע שֶׁאֵינָן מְטַמְּאִין בְּהֶסֵּט. וּטְמֵא מֵת לְרִבּוּתָא נָקֵט דַּהֲוֵי אַב הַטֻּמְאָה, מְשׁוּם דְּקָתָנֵי סֵיפָא אֲבָל זָב כו'. רַשְׁ"י:

ב **זָב שֶׁחָלַב כו'**. שֶׁהַזָּב וְהַדּוֹמֶה לוֹ, רוֹצֶה לוֹמַר זָבָה וְנִדָּה וְיוֹלֶדֶת, יְטַמֵּא כָּל מַה שֶּׁיִּשָּׂא וַאֲפִלּוּ בְּלֹא נְגִיעָה. וְשָׁוִין בָּזֶה הָאֳכָלִין וְהַמַּשְׁקִין. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

ג דְּאַף עַל גַּב דִּבְפִגּוּל וְנוֹתָר נַמִּי שַׁיָּךְ טֻמְאָה, מִיהָא קַיְמָא לַן דִּבְכַבֵּיצָה, וַאֲנַן תְּנַן בְּכַזַּיִת, עַל כָּרְחָךְ לְעִנְיַן אִסּוּר. וּמִכָּל מָקוֹם אִי הֲוָה כַּבֵּיצָה, נַמִּי דִּינָא הָכִי לְעִנְיַן טֻמְאָה:

ד כְּלוֹמַר אַף עַל פִּי שֶׁהַגְּשָׁמִים הַמַּבְלָע בָּהֶם הִשְׁלִימוּ לְכַשִּׁעוּר. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָמוּךְ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ה הוּא עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, לוֹמַר דַּאֲפִלּוּ שֶׁכְּבָר נִתְמַעֲטוּ וְנִטְהֲרוּ, כְּשֶׁחָזְרוּ וְנִתְפַּחוּ חָזְרוּ לְאִסּוּרָן, דְּאֵין דְּחוּי:

ו **וְטָמֵא**. וְקָשֶׁה, טָמֵא מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ. וְעוֹד, דַּהֲוָה לֵיהּ לְמִתְנֵי נַמִּי בְּרֵישָׁא טָמֵא וּלְסַיֵּם נַמִּי וְחֵלֶב. וּבְמָנְחוֹת דַּף נ"ד גָּרַס וְחֵלֶב וְלֹא גָּרַס וְטָמֵא:

משנה ה

ז כְּדִתְנַן רֵישׁ פֶּרֶק י"א דְּכֵלִים:

משנה ו

ח הַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע הוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִשָּׁאֵל, דְּהַבָּשָׂר הָוֵי נוֹגֵעַ, הִלְכָךְ סְפֵקוֹ טָהוֹר. וְכָל טָהוֹר וְגוֹ' דְּמֵירֵי בְּטֻמְאַת הַגּוּף דְּיֵשׁ בּוֹ דַּעַת. סְפֵקוֹ טָמֵא. רַשְׁ"י:

ט וְאִצְטְרִיךְ וְהַבָּשָׂר, וּלְמִגְמַר נַמִּי מִסּוֹטָה. דְּאִי מִוּהַבָּשָׂר הֲוָה אָמֵינָא בֵּין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד בֵּין בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְאִי מִסּוֹטָה הֲוָה אָמֵינָא עַד דְּאִיכָּא דַּעַת נוֹגֵעַ וּמַגִּיעַ. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

י שֶׁאִם הִשְׁכִּיב עַצְמוֹ עַל הָאָרֶץ וְנָגַע בַּקֶּבֶר נִטְמְאוּ הַכֵּלִים. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ח

יא **תִּינוֹק כּוּ**'. וְהוּא בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. הָרַמְבַּ"ם:

יב לְפִי שֶׁחָשַׁשׁ שֶׁלֹּא יְטַמֵּא הַתִּינוֹק אֶת הָעִסָּה, לְכָךְ תָּלִינַן בְּאָדָם טָהוֹר. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּרֵישׁ פֶּרֶק י"א דְּפָרָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יג וְרַבָּא וְחָזְקָה רַבָּא עָדִיף. גְּמָרָא. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד לְפִי שֶׁחָזְקָתָן שֶׁהֵם יִשְׁתּוּ וְאָז יֹאכְלוּ מֵהָעִסָּה. הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק ד

משנה א

א **כְּפָר כּוּ**'. זוֹ וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר זוֹ קָתָנִי:

משנה ב

ב **הַשָּׂרָץ**. מֵת. רַשְׁ"י:

ג **תְּרוּמָה**. אַף עַל פִּי שֶׁהוּא שֶׁל תְּרוּמָה. הָרַמְבַּ"ם:

ד דְּקָיְמָא לָן סְפֵק טֻמְאָה הַבָּאָה בִּידֵי אָדָם, טָמֵא כְּמִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דַּעַת לִשָּׁאֵל, וַאֲפִלּוּ הַכְלִי מֻנָּח עַל גַּבֵּי קַרְקַע, הָכָא דְּאֵין לַטֻּמְאָה מָקוֹם, טָהוֹר. הָרַאֲבַ"ד. וְקָשֶׁה, דַּהֲוָה לֵיהּ לְהָרַ"ב

לְמִכְתַּב רְבוּתָא טְפֵי דַּאֲפִלּוּ אָדָם הָאוֹחֵז בַּכְּרוֹת, טָהוֹרִים, כִּדְמוּכָח בַּגְּמָרָא דִּטְפֵי אִיכָּא לְאַטְמוֹיֵי בְּאוֹחֵז בְּטָהֳרָה מִבְּאוֹחֵז בְּטֻמְאָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ה **מְנַקְּרִין כו'**. אַף עַל פִּי שֶׁמְּנַקְּרִין בָּהּ לֹא בָּטֵל הַמָּקוֹם. הָרַ"שׁ:

משנה ד

ו וּלְפִי זֶה מַיְרֵי בִּדְלִי אֶחָד שֶׁמִּלֹּא בּוֹ עֶשֶׂר פְּעָמִים. אֶלָּא שֶׁבִּי"ת שֶׁל בַּעֲשָׂרָה אֵינוֹ מְדֻקְדָּק לְפִי זֶה. וְהַתּוֹסָפוֹת הֶעְתִּיקוּ בְּלֹא בֵּי"ת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **טָהוֹר**. מִפְּנֵי שֶׁאֵין בַּכֵּלִים דַּעַת לִשְׁאֹל. הָרַמְבַּ"ם. וְתָמַהּ הָרַאֲבַ"ד, הָא טֻמְאָה הַבָּאָה בִּידֵי אָדָם הִיא. אֲבָל הַטַּעַם שֶׁכָּל הַטֻּמְאוֹת כִּשְׁעַת מְצִיאָתָן, וּבְמָקוֹם מְצִיאָתָן כוּ'. וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ לוֹמַר, שֶׁמַּאֲחַר שֶׁלֹּא נוֹדַע לָאָדָם (וְלֹא הָוָה לֵיהּ לְמֵידַע), דְּאֵין דֶּרֶךְ הַטֻּמְאָה לָבֹא, לָא חָשִׁיבָא בְּאָה בִּידֵי אָדָם. כֶּסֶף מִשְׁנֶה. וְהֵינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁהַטֻּמְאָה בָּאָה עַל יְדֵי אָדָם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ה

ח **שׁוֹרְפִין**. הוֹאִיל דְּוַדַּאי סְפֵקוֹת אֵלּוּ טֻמְאָתָן מִן הַתּוֹרָה, שֶׁהַמֵּת וְהַזָּב טְמֵאִין מִדְּאוֹרַיְתָא. הָרַמְבַּ"ם:

ט אֲבָל לֹא שֶׁאָבַד בָּהּ קֶבֶר, דִּבְהַהוּא אִיכָּא סְפֵקָא דְּאוֹרַיְתָא, וְאִם כֵּן אַמַּאי אָמְרֵי רַבָּנָן תּוֹלִין בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד, וְהָא סָפֵק בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד טָמֵא. הָרַ"שׁ:

י וּתְמַהֲנִי, הֵיאַךְ נָחֹשׁ שֶׁנִּתְקַיְּמוּ בּוֹ כָּל הַתְּנָאִים שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּרֵישׁ פֶּרֶק ב' דְּאָהֳלוֹת. וְרַשְׁ"י כָּתַב בְּקֶבֶר:

יא וְקָשֶׁה, אַמַּאי טָמֵא, הָא הָוֵי סְפֵק סְפֵקָא. וּפֵרְשׁוּ הַתּוֹסָפוֹת, דְּנָקִיט כְּנֶגֶד מֵי רַגְלֵי בְּהֵמָה מִשּׁוּם דִּכְשֶׁהֵן זֶה אֵצֶל זֶה הֵן נִכָּרוֹת טְפֵי שֶׁהֵן שֶׁל אָדָם וְלֵיכָּא אֶלָּא סָפֵק אֶחָד:

משנה ו

יב אוֹ הִסִּיט אוֹ נָשָׂא:

יג **מַשָּׂאָן כו'**. וְלֹא תְּנֵי נַמִּי וְעַל הֶסֵּטָן, דְּדִלְמָא הִסִּיט בְּיָבֵשׁ טָהוֹר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים כְּמוֹ מַגָּע כֵּיוָן דְּלֹא (הָוֵי עָלֶיהָ) [חָזֵי לֵיהּ], וַהֲוָה מָצֵי לְמִתְנֵי הֶסֵּטָן בִּזְמַן שֶׁהֵם לַחִים. הָרַ"שׁ:

משנה ז

יד **אֵלּוּ כו' שֶׁטְּהָרוּ**. וַאֲפִלּוּ יֵשׁ בָּהֶן דַּעַת לִשְׁאֹל, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל אוֹת ד' לְדַעַת הָרַאֲבַ"ד. וּמִשּׁוּם הָכִי קָתָנֵי אֵלּוּ שֶׁטְּהָרוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

טו **נְזִירוּת כו'**. אֵינָם עִנְיָן לְטֻמְאָה וּלְטָהֳרָה. וְנִרְאֶה לִי שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁנַיִם עָשָׂר בְּבֵית דִּין אֶחָד טְהָרוּם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת עַל שִׁשָּׁה סְפֵקוֹת דִּלְעֵיל. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

טז **סָפֵק כוּ'**. מַגָּעוֹ טָהוֹר. גְּמָרָא. וְהֵינוּ טַעֲמָא נַמִּי בַּנְּזָרָקִים דְּרֵישׁ פִּרְקִין כוּ', מִשּׁוּם דְּכָל הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ לַטֻּמְאָה מָקוֹם, קָרֵינָא בֵּיהּ עַל הָאָרֶץ. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יז **רַבִּי שִׁמְעוֹן כוּ'**. בַּגְּמָרָא יָלֵיף לְהוּ. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה י

יח בַּגְּמָרָא דִּפְסָחִים מַסִּיק דְּאַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא רַבּוֹ קָאָמַר הָכִי, וְלֵיהּ לֹא סְבִירָא לֵיהּ אֶלָּא דְּרַבָּנָן הִיא, וְאֶלָּא דַּחֲשִׁיב לְהוּ כְּטֻמְאַת עַצְמָן שֶׁהַמַּיִם מְעָרְבִין בָּעִסָּה. וְרַבִּי מֵאִיר פָּלֵיג בַּתּוֹסֶפְתָּא וּסְבִירָא לֵיהּ דְּבָטְלֵי לְגַבֵּי עִסָּה וַחֲשִׁיב לְהוּ כִּלְטַמֵּא אֲחֵרִים. הָרַ"שׁ] וְאָתֵי שַׁפִּיר דְּקָתָנֵי כֵּיצַד כוּ' זֶה הוּא. וְכִדְאִיתָא בַּתּוֹסֶפְתָּא, לֹא זֶהוּ סָפֵק מַשְׁקִין שֶׁנֶּחְלְקוּ עָלָיו, אֶלָּא אֵיזֶהוּ כוּ' כֵּיצַד שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת כוּ'. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יט כִּדְיָלֵיף לֵיהּ בַּגְּמָרָא שָׁם דַּף י"ח:

משנה יא

כ הָרַ"שׁ וְהָרַמְבַּ"ם מֵהַתּוֹסֶפְתָּא. וְקָשֶׁה, דְּהָא מִדְּיָלְפִינַן סְפֵק רְשׁוּת הַיָּחִיד מִסּוֹטָה, מִמַּיְלָא דִּבְרְשׁוּת הָרַבִּים דְּלֹא דָּמֵי לְסוֹטָה, טָהוֹר. וְהַתּוֹסֶפוֹת בְּסוֹטָה דַּף כ"ח כָּתְבוּ, דְּסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא דִּוְנִסְתָּרָה לָאו דַּוְקָא אֶלָּא שֶׁדִּבֵּר הַכָּתוּב בַּהֶוֶּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

כא וּכְגוֹן הָא דִּנְבִלַת הָעוֹף טָמֵא דְּפֶרֶק קַמָּא בְּמִשְׁנָה ג'. וּפֵרוּשׁ דַּם תְּבוּסָה, עַיֵּן פֶּרֶק ג' דְּאֶהָלוֹת מִשְׁנָה ה':

משנה יב

כב **טְהוֹרָה**. וְהִיא בַּעֲלַת מוּם שֶׁיִּתְּנֶנָּה לַכֹּהֵן וְאֵין בָּהּ לַמְזַבֵּחַ כְּלוּם:

פרק ה

משנה א

א וְאֶפְשָׁר שֶׁאִם נוֹדַע לוֹ שֶׁהוּא בְּסָפֵק קֹדֶם שֶׁעָשָׂה טָהֳרוֹת, אִם הָיָה עוֹשֶׂה טָהֳרוֹת אַחַר כָּךְ, הָיוּ טְמֵאוֹת לְרַבִּי עֲקִיבָא. הָרַ"שׁ:

משנה ב

ב וְהָוֵי כְּאֵין לוֹ תַּקָּנָה. שֶׁכָּךְ כָּתַב הָרַ"שׁ דְּרַבִּי יוֹסֵי נַמִּי דַּוְקָא כְּשֶׁכְּבָר עָשָׂה טָהֳרוֹת מְטַהֵר:

משנה ג

ג **וְטָהַר**. פֵּרוּשׁ, בְּהַעֲרֶב שֶׁמֶשׁ. וּלְעִנְיַן תְּרוּמָה, דְּטָבוּל יוֹם פּוֹסֵל בָּהּ מִדְּאוֹרַיְתָא:

משנה ד

ד **נָגַע כוּ'**. מַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁדַּיִן מַגָּע שֶׁוֶּה לְדִין הַשְּׁבִיל, וַאֲפִלּוּ לְרַבִּי יוֹסֵי דְּאָמַר דֶּרֶךְ לַהֲלֹךְ וְאֵין דֶּרֶךְ לִנָּגַע. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ה

ה **וְעָשָׂה כוּ'**. מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי אִצְטְרִיךְ לְמִתְנֵי וְעָשָׂה טָהֳרוֹת, דִּכְרַבִּי עֲקִיבָא סְבִירָא לֵיהּ לְגַבֵּי אָדָם. תּוֹסָפוֹת:

ו מִדְּרַבָּנָן. דְּמִדְּאוֹרַיְתָא טְהוֹרִים. תּוֹסָפוֹת:

ז לֹא שֶׁיֹּאכַל אָדָם אֶחָד, דְּאִם כֵּן יֹאכַל וַדַּאי טֻמְאָה. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ז

ח דְּאַף עַל גַּב דְּבִגְדֵי עַם הָאָרֶץ מִדְּרַס, לָאו דְּעַם הָאָרֶץ עוֹשֶׂהוּ מִדְּרַס, אֶלָּא שֶׁמָּא יָשְׁבָה עֲלֵיהֶן אִשְׁתּוֹ נִדָּה. וְקָשֶׁה, דְּמַשְׁמַע דְּאָתְיָא כְּרַבִּי מֵאִיר, וּלְרַבִּי מֵאִיר סְמוֹךְ מִעוּטָא לַחֲזָקָה וְאִתְּרַע לֵיהּ רֻבָּא. הָרַ"שׁ. וּלְפִי מַה שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר סְמוֹךְ מִעוּטָא לַחֲזָקָה אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן לְהַחְמִיר, נִיחָא:

משנה ח

ט הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה הֶעְתִּיק לְשׁוֹן הָר"שׁ, אֲבָל אִישׁ כוּ'. וּבָר"שׁ סֵיֵּם נַמִּי, וְאֵין אִישׁ:

י **שׁוֹטֶה כוּ'**. וְיָדוּעַ שֶׁהַשּׁוֹטֶה לֹא תִשְׁמֹר עַצְמָהּ וְלֹא תֵדַע וֶסְתָּהּ וְלֹא תִשְׁתַּדֵּל בָּזֶה כְּפִי מַה שֶּׁיִּגְזֹר הַתּוֹרָה. הָרַמְבַּ"ם:

יא **טְמֵאִין**. לֹא יִרְצֶה שֶׁהֵן טְמֵאִין בְּסָפֵק כְּמוֹ הָרֻקִּים הַנִּמְצָאִים, כִּי הָתָם לֹא נִתְאַמֵּת אִישׁ טָמֵא, אֲמְנָם הָכָא נִתְאַמְּתוּ הֵיוֹת רֹק טָמֵא נִמְצָא בְּזֹאת הַמְּדִינָה וְשָׁבָה הַטֻּמְאָה קְבוּעָה כוּ', וְזֶהוּ כַּוָּנַת אָמְרוֹ טְמֵאִים. הָרַמְבַּ"ם:

פרק ו

משנה א

א וּמֵיֵּרֵי כְּשֶׁאָדָם אוֹחֵז בַּכֵּלִים. דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי הֲוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ דַּעַת לִשָּׁאֵל וּטְהוֹרִים:

משנה ב

ב בְּפֶרֶק ב' דְּעֵדֻיּוֹת מִשְׁנָה ז' רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַהֵר בְּהַךְ דִּלְעֵיל, דְּהָתָם לֹא כָּתַב הָרַ"ב דְּאָדָם אוֹחֵז, וְהָכָא בְּאָדָם הָעוֹבֵר וְיֵשׁ בּוֹ דַּעַת לִשָּׁאֵל. וְהָרַמְבַּ"ם דִּמְפָרֵשׁ כְּפֵרוּשׁ רִאשׁוֹן פָּסַק הָתָם כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְהָכָא דְּלֹא כְּוָתֵיהּ:

ג אֵין צָרִיךְ לְזֶה, דְּסָפֵק הֶאֱהִיל קַאֵי אַכַּזַּיִת מֵת בְּפִי הָעוֹרֵב דִּתְנַן נַמִּי הָתָם גַּבֵּיהּ דְּשָׁרֵץ וְחֻלְדָּה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ג

ד הוֹאִיל וְאֵין הָאָדָם יָכוֹל לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם וְאֵינוֹ רָגִיל לַהֲלֹךְ בָּהֶן. הָרַמְבַּ"ם:

ה דְּהָא וַדַּאי נִכְנַס לִרְשׁוּת הַיָּחִיד. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ד

ו **טָמֵא**. דְּמִן הַדִּין אֲפִלּוּ חַד סָפֵק טָהוֹר דְּאוֹקְמַהּ אַחֲזָקָה, אֶלָּא דְּיָלְפִינַן מִסּוֹטָה, וְאִם כֵּן מַה לִּי חַד סָפֵק וּמַה לִּי כַּמָּה סְפֵקֵי. תּוֹסְפוֹת:

ז **טָהוֹר**. אַיְדֵי קָתָנֵי. דְּהָא אֲפִלּוּ חַד סְפֵקָא טָהוֹר:

ח **וְהַטֻּמְאָה כּוּ**'. לֹא טֻמְאָה וַדַּאִית, אֶלָּא כְּלוֹמַר מַה שֶּׁמֵּבִיא עָלֵינוּ לְסַפֵּק אִם נִטְמָא אוֹתוֹ דָּבָר הוּא בֶּחָצֵר:

משנה ו

ט כִּדְמוּכָח בִּפְסָחִים דַּף ט'. הָרַ"שׁ. וְעַיֵּן שָׁם בַּתּוֹסְפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל סָפֵק, דְּמוּכָח דְּדַוְקָא בְּסָפֵק סְפֵקָא וְאֶחָד מֵהֶן הוּא סָפֵק הָרָגִיל. וּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם, עַד שֶׁיֹּאמַר וַדַּאי שֶׁלֹּא נִטְמְאוּ:

י **לְבוֹרוֹת כּוּ**'. שֶׁיִּהְיֶה בְּרֹאשׁ הַמָּבוֹי חֲפִירָה בַּקַּרְקַע כְּמוֹ בּוֹר כּוּ' וְיַעֲמֹד זֶה מִקּוֹם כֹּתֶל וְיִשּׁוּב מָבוֹי שֶׁאֵינוֹ מְפֻלָּשׁ, לְפִי שֶׁלֹּא יוּכַל אָדָם לָבֹא מִצַּד אֶחָד וְלָצֵאת מִצַּד אַחֵר. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

יא **בִּימוֹת הַחַמָּה**. מִשֶּׁתֵּעָקֵר הַתְּבוּאָה מִתּוֹכָהּ. תּוֹסֶפְתָּא:

יב **וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים**. מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. שֶׁמִּשָּׁם וְאֵילָךְ גְּדֵלִים הַזְּרָעִים וּדְרִיסַת הָרֶגֶל מַזָּקֶת לָהֶם:

משנה ט

יג וְקַשֶּׁה, לְפְלוּג רַבִּי יְהוּדָה כְּמוֹ בְּמַתְנִיתִין דִּלְעֵיל. וּבְתוֹסֶפְתָּא גָּרְסִינַן בְּדִבְרֵי יְהוּדָה אִפְּכָא, וְאָתֵי שַׁפִּיר. וּבָרַ"שׁ מְפֻרָשׁ, פָּרוֹן, מִגְדָּל שֶׁשָּׁלֹשׁ רוּחוֹתֶיהָ בְּתוֹךְ הַיָּם וְרוּחַ אַחַת לַיַּבָּשָׁה. וְאֵינוֹ עִנְיָן לְבָסִילְקֵי דִּלְעֵיל:

פרק ז

משנה א

א הָרַ"שׁ. וְאֵין הַלָּשׁוֹן מְדֻקְדָּק, שֶׁהֲרֵי לֹא מָצִינוּ שֶׁאֹהֶל מְטַמֵּא אֶלָּא בְּמֵת כּוּ'. וַהֲוָה לֵיהּ לְמֵימַר וּבְנֶגְדֵּיהֶם נִכְנָסִים לְפִיהֶם, שֶׁאֵז טֻמְאָה מֵאֲוִירוֹ:

ב וְתֵימַהּ, דִּלְקַמָּן מִשְׁנָה ה' פֵּרֵשׁ שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ מְטַמֵּא בְּהֶסֵּט. וְהָרַמְבַּ"ם לְפִי גִּרְסָתוֹ כָּתַב, שֶׁמָּא יַנִּיעַ הַזָּב. וּמִכָּל מָקוֹם קָשֶׁה, אַמַּאי חוֹשְׁשִׁים לְהֶסֵּט, וּמַאי שְׁנָא מֵהָא דְּפָרֶק ה' מִשְׁנָה ז' וְעַל בְּגָדָיו הוֹלְכִין אַחַר הָרֹב:

משנה ד

ג **אֵשֶׁת כו'**. דְּסָלְקָא דַּעְתְּךָ שֶׁחֲכָמִים מוֹדִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּאִשָּׁה, לְפִי שֶׁהִיא רַבַּת הָעֲסָקִים וְהַמִּשְׁמוּשׁ בִּדְבָרִים שֶׁאֵינָם נוֹגְעִים לָהּ, קָמַשְׁמַע לָן. הָרַמְבַּ"ם:

ד **טָמֵא**. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים דִּבְסֵיפָא, קָיְמָא נַמִּי אַדְּהָכָא:

ה **מְשַׁמֶּשֶׁת**. כְּמוֹ מְמַשְׁמֶשֶׁת, מִלְּשׁוֹן כִּי מִשַּׁשְׁתָּ [בְּרֵאשִׁית לא]. הָרַ"שׁ:

משנה ה

ו דְּהֶסֵּט וּמִדְרָס חֲמָרָא יְתֵרָה הִיא, וְאֵין יְכוֹלִין לַעֲמֹד בָּהּ. וּכְעֵין הָא דְּאִיתָא בְּסוֹף פֶּרֶק ו' דְּבָבָא מְצִיעָא. עַיֵּן שָׁם. תּוֹסָפוֹת. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ז **טָמֵא**. וְקָשֶׁה, הָא תְּנַן פֶּרֶק ח' מִשְׁנָה ה', אֵשֶׁת עַם הָאָרֶץ כו' הַבַּיִת טָהוֹר. וְיֵשׁ לוֹמַר, דְּשָׁאנֵי הָכָא שֶׁהִפְקִיד בֵּיתוֹ לְעַם הָאָרֶץ, שֶׁאֵין עַם הָאָרֶץ מַקְפִּיד עַל חֲבֵרוֹ. הָרַ"שׁ:

ח וּמְשׁוּם כְּלִי הַמֶּקֶף צָמִיד פְּתִיל נָקֵט וְהִסִּיטָה, דְּאֵינוֹ רָאוּי לְמִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב:

משנה ו

ט דְּמֵיְרֵי בְּנָכְרִי חָשׁוּב שֶׁאֵימָתוֹ עָלֶיהָן. גְּמָרָא:

י מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּאִישׁ, שֶׁאֵינוֹ רָגִיל בִּזְיבוֹת:

משנה ז

יא דִּלְעִנְיַן טֻמְאַת מַגָּע מַאי שְׁנָא נָכְרִי וּמַאי שְׁנָא יִשְׂרָאֵל. הָרַ"שׁ:

משנה ח

יב פֵּרוּשׁ, מִטָּהֶרֶת גּוּפוֹ. אֲבָל הָא דְּפֶרֶק ג' דַּחֲגִיגָה מִשְׁנָה ג' דְּאֵין צָרִיךְ טְבִילָה אֶלָּא לַקֹּדֶשׁ, אַיְרֵי שֶׁלֹּא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מִטָּהֶרֶת גּוּפָם אֶלָּא מֵאֲכִילָה, וּמִשּׁוּם מַעֲלָה דְּקֹדֶשׁ חִישִׁינַן שֶׁמָּא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם גַּם מִטָּהֶרֶת גּוּפָם. אֲבָל לְהַצְרִיכָם גַּם כֵּן הַזָּאָה שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי שֶׁמָּא נִטְמְאוּ בְּמֵת לֹא גָּזְרוּ, מֵאַחַר שֶׁיּוֹדְעִים שֶׁלֹּא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מִטָּהֶרֶת גּוּפָם. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

יג בְּמָקוֹם הַטִּנּוֹפֶת. וּצְרִיכִים נְטִילָה לִנְגִיעַת תְּרוּמָה. אֲבָל לֹא חִישִׁינַן שֶׁמָּא יִגְּעוּ בַּטֻּמְאָה, דְּאִם כֵּן לְבָעֵי כָּל גּוּפוֹ טְבִילָה. וְעוֹד, לָמָּה הַיַּדַיִם שְׁנִיּוֹת, לֵיחוּשׁ שֶׁמָּא נָגְעוּ בְּאַב הַטֻּמְאָה. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

משנה ט

יד **מִפְּנֵי כו'**. כְּלוֹמַר, אֲבָל בְּעָנִי מוֹדֶה רַבִּי עֲקִיבָא:

טו וְעָנְיָנוֹ, הוֹמוֹת לֶאֱכֹל [אַף] מִן הַגַּרְגֶּרֶת:

טז **לֵידַע כו'**. וְאִם יִכְשַׁר בְּעֵינֶיהָ תֹּאכַל מִמֶּנּוּ:

פרק ח

משנה א

א **רַבִּי יוֹסֵי כוּ'**. לְפָרוּשֵׁי מִלְּתָא דְּתַנָּא קַמָּא אָתֵי:

משנה ג

ב וְנוֹטְלוֹ לוֹ:

ג וְקָשֶׁה, דִּבְתוֹסֶפְתָּא תְּנֵי טָהוֹר מִטַּמְאַת מֵת. וְכֵן כָּתַב הָרַמְבַּ"ם. וְכָתַב הָרַ"שׁ, דְּטַעֲמָא מִשּׁוּם דְּנָכְרִים וְנָשִׁים שְׁכִיחֵי, מֵת לֹא שְׁכִיחַ, וּמַתְנִיתִין דְּתָנָא טָמֵא, הַיְנוּ מְדָרָס. וְכָל מִידֵּי דְּלֹא חָזֵי לְמִדְרָס, טָמֵא מַגַּע זָב:

ד דִּלְמִדְרָס לֹא חָיְשִׁינַן, שֶׁאֵין דֶּרֶךְ הָעוֹבְרִים לְדָרֹס עַל הַבְּגָדִים הַשְּׁטוּחִים לְיַבֵּשׁ, אֲבָל אֶפְשָׁר שֶׁנִּגְּעוּ בָּהֶם. מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּאֲבֵדָה שֶׁאֵין רוֹאִין, וְלָכֵן אֵין לְחַלֵּק בָּזֶה בֵּין יוֹם לְלַיְלָה כְּמוֹ בַּאֲבֵדָה. וּכְשֶׁמִּשְׁמָרָן, אֲפִלּוּ נְגִיעָה לֹא נָגְעִי. כֶּסֶף מִשְׁנֶה:

ה **טָהוֹרִין**. וְקָא מַשְׁמַע לָן דְּלֹא חָיְשִׁינַן דִּלְמָא אָתֵי חַד וְנָגַע וְלָאו אַדַּעְתֵּיהּ:

ו **טְמֵאִים**. מִפְּנֵי שֶׁנֶּעֱלְמוּ מֵעֵינָיו. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ד

ז **מְטַהֲרִין**. כְּשֶׁלֹּא נִגְנַב מִמֶּנּוּ כְּלוּם. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

ח דִּבְאֹכֶל שֶׁכְּבָר נִטְמָא אֵירֵי:

ט **מְטַמֵּא**. לְאוּ מִשּׁוּם דְּבָעֵי מַחֲשָׁבָה לְכֶלֶב וַחֲשִׁיב לַהּ מַחֲשָׁבָה, אֶלָּא לֹא בָּעֵי מַחֲשָׁבָה כְּלָל. רַשׁ"י:

י **טָמֵא**. וּכְגוֹן שֶׁהֶעֱלָהוּ וּנְתָנוֹ לְנָכְרִי, דְּמַעֲשָׂיו מוֹכִיחִין, וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא קַשְׁיָא מֵרִישׁ פֶּרֶק ו' דְּמַכְשִׁירִין, דְּהֶעֱלָה לָא חָשִׁיב מַעֲשֶׂה, דְּיֵשׁ לִתְלוֹת דְּמִפְּנֵי הַכְּנִימָה עָבִיד וְלֹא שָׁיְרָד עֲלֵיהֶן הַטַּל. הָרַ"שׁ:

משנה ח

יא **מִלְּמַטָּן**. דְּאִם הָיָה מִלְּמַעְלָן, הָיָה הַמַּשְׁקֶה זָב וּמְחַבְּרָם. הָרַ"שׁ:

משנה ט

יב **מְלֵאָה**. אֵין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שֶׁהוּא חָלוּל וְנִתְמַלֵּא מַיִם, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּנָסְחַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הַמַּקֵּל אִם נִשְׁרָה בְּמַשְׁקִים:

יג **מַשְׁקִין**. רוֹצֶה לוֹמַר הַמַּיִם בִּלְבַד, שֶׁאֵין הַשֶּׁקֶה מוֹעֶלֶת אֶלָּא לְמַיִם:

יד רוֹצֶה לוֹמַר שֶׁמְּעָרָה מִכְּלֵי טָהוֹר לִכְלֵי טָמֵא:

טו מַשְׁמַע דְּטוֹפֵחַ עַל מְנָת כוּ' הָוֵי חִבּוּר. וְקַשֶּׁה, מַאי שְׁנָא מֵעֵרוּב מִקְוָאוֹת דְּבָעִינַן בְּכִשְׁפּוֹפֶרֶת הַנּוֹד. וְהַתּוֹסָפוֹת הֶעֱלוּ דְּיֵשׁ לוֹמַר, דִּבְקַרְקַע שָׁוֶה וְלֵיכָא כֹּתֶל כְּלָל סַגִּי בְּטוֹפֵחַ כוּ', וְהֵיכָא דְּאִיכָּא נָקֵב בַּכֹּתֶל בָּעִינַן כִּשְׁפּוֹפֶרֶת, וְעַל גַּבֵּי כֹּתֶל סַגִּי כְּקִלְפַּת הַשּׁוּם:

פרק ט

משנה א

א אֶלָּא אִם כֵּן זְפוּתָה. הָרַ"שׁ. וְקַשֶּׁה, דְּאִם כֵּן לִגְזְרוּ גַּם כֵּן אֲאִינָהּ זְפוּתָה וּכְמוֹ שֶׁגָּזְרוּ בַּעֲנָבִים מֵהַאי טַעֲמָא כוּ'. וּלְמַה שֶׁכָּתַב הָרַ"ב בְּפֶרֶק י' מִשְׁנָה ב' לֹא קַשֶּׁה מִידִי:

משנה ב

ב לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק קַמָּא דְּמַכְשִׁירִין, הָרְבֵּה אוֹמְרִים בַּמִּשְׁנָה הַזֹּאת טָמֵא בַּעֲבוּר מֻכְשָׁר, וְטָהוֹר עַל הַדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מֻכְשָׁר:

משנה ג

ג וְלִכְאוֹרָה מַתְנִיתִין חֲסוֹרֵי מִחַסְּרָא וְצָרִיךְ לְגָרוֹס טְמֵאִין טְמֵאִין, אֲבָל נִרְאֶה דְּלֹא חָסְרִינַן לַהּ, דְּכִי קָתָנֵי מַשְׁקִין הַיְנוּ טְמֵאִים, וּטְמֵאִים דְּמַתְנִיתִין אַזֵּיתִים קָאֵי. וְעַיֵּן בַּמִּשְׁנָה דְּלִעֵיל בְּהָרַ"ב לַפֵּרוּשׁ הַשֵּׁנִי:

משנה ד

ד מִשּׁוּם דְּלִמָּשְׁחָה כְּתִיב, וְאֵין זֶה דֶּרֶךְ גְּדֵלָה לְעָשִׂיר. וּמִכָּל מָקוֹם קָשֶׁה, אַמַּאי מְהֵימְנִינַן לֵיהּ. וּמְסְתַּבְּרָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם דְּמַפְרִישׁ בְּעוֹדָם זֵיתִים, מִדְּתָנֵי וְשִׂיר קָפָה. וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הָרַ"ב בְּדִרְבִּי שִׁמְעוֹן. וְכֵן כָּתַב עוֹד הָרַמְבַּ"ם בְּיוֹלִיךְ לוֹ הַמַּפְתֵּחַ. יָבֹא הַכֹּהֵן וְיִסְחֲטֵם נָגְדּוֹ וְיִקַּח מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת שֶׁמֶן בְּטָהֳרָה:

משנה ה

ה וְקַשֶּׁה, דְּהָא בְּרֵישׁ פִּרְקִין תָּנַן בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים מִשֶּׁיִּתְחַבְּרוּ כוּ' וְהַיְנוּ קֹדֶם שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּן. וְנִרְאֶה לִי דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל דְּלִעֵיל אֵינוֹ חוֹלֵק עַל בֵּית הִלֵּל, אֶלָּא תְּרֵי תַּנָּאֵי הֵן אַלִּיבָּא דְּבֵית הִלֵּל, תַּנָּא קַמָּא וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וְהַהוּא דְּהָכָא רַבָּן גַּמְלִיאֵל אָמְרָהּ:

י **זֵיתִים**. שֶׁל תְּרוּמָה. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ו

ז פֵּרוּשׁ, לְטָבְלָם. רַשִׁ"י:

משנה ז

ח הָרַמְבַּ"ם, שֶׁלֹּא הֻכְשְׁרוּ. וּבָרַ"שׁ, דְּלֹא:

ט דִּכְשֶׁנִּשְׁבְּרוּ וְנִטְהֲרוּ, כְּשֶׁחָזַר וְעָשָׂה מֵהֶן כְּלֵי חוֹזְרִין לְטֻמְאָתָן. עַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ח

י כְּלוֹמַר, שֶׁבַּמַּשְׁקֶה נִטְמְאוּ כֻּלָּם, שֶׁכֻּלָּם מְחֻבָּרִים לַמַּשְׁקֶה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

משנה ט

יא הוּא לְשׁוֹן הַתּוֹסֶפְתָּא. וְהַיְנוּ פָּרוּד דְּמַתְנִיתִין:

יב דְּכִי מָנִיתָ בֵּיהּ רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי, הֲוֵי לֵיהּ שְׁאָר גּוּפֵי שְׁלִישִׁי. הָרַ"שׁ:

יג וְקַשֶּׁה, דְּמַאי שְׁנָא נִמְצָא בַּמַּעֲטָן מִנִּמְצָא בַּגַּג, וְהָא הָכָא נַמִּי אֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁלְּאַחַר שֶׁהֶעֱלָה לַגַּג נָפַל הַשֶּׁרֶץ בַּמַּעֲטָן, וְכֵן פֵּרֵשׁ הָרַ"ב בְּעַצְמוֹ בְּמִשְׁנָה ז' פֶּרֶק י'. וּבַתּוֹסֶפְתָּא תָּנֵי עֲלַהּ, דִּבְרֵי רַבִּי, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים נִמְצָא בַּמַּעֲטָן הַגַּג טָהוֹר. וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

יד לְכְאוֹרָה מַשְׁמַע שֶׁאִלּוּ הָיָה טָמֵא מִקֹּדֶם לֹא פָּרְחָה הַטֻּמְאָה מִמֶּנָּה כוּ'. וְקַשֶּׁה מִסּוֹף פֶּרֶק כ"ז דְּכֵלִים דִּכְשֶׁנִּמְהָה מִתְטַהֶרֶת. וּלְשׁוֹן רַשׁ"י, טָהוֹרָה, דְּאָמְרִינַן הָכָא נָפְלָה עֲלֵיהוּ לְאַחַר שֶׁבָּלְתָה. וְעַיֵּן תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

פרק י

משנה א

א וְנַפְקָא מִנַּהּ בְּטֻמְאָה שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַגָּע וְלֹא בְּהֶסֵּט. אֲבָל קָשֶׁה, דְּהָכָא מַיְרֵי שֶׁהָיוּ שָׁם כֵּלִים טְמֵאִין מִדְּרַס, וְהֵם מְטַמְּאִים אַף בְּהֶסֵּט. וְאֶפְשָׁר דְּנַפְקָא מִנַּהּ דְּעַל הַנִּגְיעָה נֶאֶמְנִים לוֹמַר לֹא נָגַעְנוּ, וְעַל הַהֶסֵּט אִי אֶפְשָׁר שֶׁיִּהְיוּ נֶאֱמָנִים כֵּיוָן שֶׁאֵין חוֹשְׁשִׁין לָהּ. אֶלָּא דִּבְמַתְנִיתִין דִּלְקַמָּן פֵּרֵשׁ הָרַ"ב דְּאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַנִּגְיעָה אֶלָּא הֵיכָא שֶׁיֵּשׁ חָבֵר עִמָּהֶם. וּלְכָךְ נִרְאֶה כְּפֵרוּשׁ הָרַמְבַּ"ם, דְּרַבִּי יוֹסֵי אַדְּרַבִּי שִׁמְעוֹן חוֹלֵק שֶׁסְּבִירָא לֵיהּ בֵּית הַבַּד טָהוֹר, וּפְלִיג רַבִּי יוֹסֵי מִפְּנֵי שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יִגְּעוּ בָּהֶן לְהָיוֹתָן טְמֵאִים, הִנַּה יַסִּיטֵם לְפִי שֶׁאֵינָן יוֹדְעִים שֶׁהֶסֵּט יְטַמֵּא:

משנה ב

ב וְקַשֶּׁה, דִּבְפֶרֶק ט' מִשְׁנָה ח' לֹא הִצְרִיכוּ שֶׁיְּהֵא הֶחְבֵּר עוֹמֵד עֲלֵיהֶן. וְהָרַמְבַּ"ם לֹא הִצְרִיךְ כֵּן:

משנה ג

ג **כֵּיוָן כוּ'**. דְּכֵיוָן שֶׁנִּכְנְסוּ לִמְקוֹם הַטְּבִילָה עַל דַּעַת לִטְבֹּל, לֹא חָשְׁדִינַן לְהוּ שֶׁלֹּא יִטְבְּלוּ. וְלֹא הֶחְמִיר רַבִּי מֵאִיר בְּמַגָּעָן בְּרֵישׁ פִּרְקִין אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאֵין חוֹשְׁשִׁים לְזָהֵר, וְלֹא שָׁנוּ בַּחֲזִיקָנוּ בְּרָשַׁע:

משנה ה

ד **טָהוֹר**. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַנַּרְגֵּר נִטְמָא שֶׁהֲרֵי הֶכְשֵׁר הוֹאִיל וְלַגַּת בְּצָרָן, מִכָּל מָקוֹם אֵין אֹכֶל מְטַמֵּא כְּלִי. וַאֲפִלּוּ אִם עַל יְדֵי דְּרִיכָה יָצָא מִמֶּנּוּ מַשְׁקֶה, אֵין הַמַּשְׁקֶה מְטַמֵּא הַכְּלִי כֵּיוָן שֶׁאֵין שִׁעוּר בָּאֹכֶל לְטַמֵּא הַמַּשְׁקֶה:

ה דַּעֲנָבִים נַמִּי הָיוּ מִתְטַמְּאִים בְּכַבֵּיצָה:

משנה ו

י בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. הָרַמְבַּ"ם:

משנה ז

ז **טְמֵאוֹת**. צָרִיךְ עִיּוּן, דְּהָא סְתָמָא קָתָנֵי, וְכִי לֹא בָּדַק וְלֹא כִּסָּה אֵימָא לְאַחַר שֶׁמִּלְּאָהּ נָפַל בָּהּ וְהָרִאשׁוֹנָה בִּלְבַד תִּהְיֶה טְמֵאָה:

משנה ח

ח **בָּזוֹ כוּ'**. נִכְנָסִים בְּרוּחַ זוֹ וְיוֹצְאִים בָּרוּחַ שֶׁכְּנֶגְדָּהּ. הָרַמְבַּ"ם:

ט שֶׁאוֹתוֹ הַפִּסְלֶת נִקְרָא גֶּפֶת:

י מִלְשׁוֹן וְשִׁבֹּלֶת שְׁטָפָתְנִי [תְּהִלִּים סט]. וּלְפִי שֶׁדֶּרֶךְ הַסְּפִינוֹת לָלֶכֶת שָׁם, נִקְרָא כֵּן, מִלְשׁוֹן שְׁבִיל: